

nő Városi Könyvtárral. A két könyvtár között könyv- és tapasztalatcsere folyik.

Az Eszéki Városi és Egyetemi Könyvtár a bajai Ady Endre Könyvtárral tartja a kapcsolatot.

A könyvtárak tervei

A Pélmonostori Városi Könyvtárban szeretnénk kialakítani egy olyan magyar nyelvű részleget, amely minden korosztály igényeit ki tudja elégíteni, és elősegíti a helyi kétnyelvű középiskola munkáját.

A zágrábi Ady Endre Kultúrkör könyvtárát szeretnénk úgy átalakítani, hogy az ott lévő könyvek az egyetemi hallgatók tanulmányait is elősegítsék.

Helyi magyar újságokban (reméljük, nemsokára indul a Magyar Képes Újság) tervezzük reklámozni az új könyveket, hogy ezzel is elősegítsük a könyvtárak iránti érdeklődést. tervezzük, hogy szemináriumokat, továbbképzéseket tartunk a falusi könyvtárak dolgozói részére.

Szeretnénk egy hálózatot létrehozni Horvátország magyar könyvvállományú könyvtárai között. Nagy segítség lenne számunkra, ha kapcsolatba tudnánk lépni néhány magyarországi könyvtárral.

Kárpátaljai könyvtárak magyarul telepedéseken

Lőrincz Lajos

Könyvtárak Ukrajnában

A könyvtárak tevékenységét az 1992-ben jóváhagyott *Ukrajna művelődési törvényhozásának alapelvei* és az 1995-ben elfogadott, a könyvtárügyről és a könyvtárakról szóló törvény szabályozza. Sajnos, a törvény szövege ellentmondásos, előírásai nehezen tarthatók be. A törvény módosításra szorul, de ez a mai napig nem megoldott. A törvény egyetlen szóval sem említi a kisebbségi könyvtárak helyeze-

tét. A könyvtárak – és általában a közművelődés – az államtól a legalacsonyabb állami támogatást kapja, 0,3%-ot.

Kárpátalján megyei szinten Megyei Tudományos Módszertani, Megyei Ifjúsági, Megyei Gyermekekönnyvtár, Egyetemi Könyvtár, Megyei Egészségügyi Szakkönyvtár, valamint a Beregszászi Magyar Tanárképző Főiskola Könyvtára működik.

Járásonként ún. járási központosított könyvtárhálózatok, a könyvtárhálózatokon belül – járási közpon-

ti könyvtárak, községi közkönyvtárak, ezenkívül még iskolai könyvtárak is működnek.

A könyvtárak fenntartója, megyei szinten a megyei közigazgatási hivatal, ezen belül a művelődési főosztály. Járási szinten a járási közigazgatási hivatal, a járási művelődési osztály, valamint a járási központosított könyvtárhálózat igazgatósága.

A könyvtárak felügyeletét a Művelődési Minisztérium látja el. A Beregszászi Magyar Tanárképző Főiskola Könyvtárának fenntartója és egyben felügyelője a főiskola igazgatósága.

Kárpátalja magyarlakta településein 95 közkönyvtár működik, 142 könyvtárossal.

Könyvállomány

Kárpátalja magyarlakta településeinek könyvtáraiban a könyvállomány csak 20-35%-ban magyar nyelvű. A legtöbb magyar nyelvű kiadvánnyal a beregszászi megye és járás könyvtárai rendelkeznek. Általában a könyvtárankénti 8–10 ezres könyvállományból 3,5–5 ezer magyar nyelvű kiadvány. Nem kielégítőek a mutatók ezen a téren olyan nagyközségek könyvtáraiban, mint Mezővári, Mezőkaszon, Nagyberég, Bályu, Gát (Beregszászi járás). Sokkal rosszabb a helyzet e téren a Nagyszőlősi, Ungvári, Munkácsi járásokban, valamint a szórvány magyarlakta helységek könyvtáraiban – Visken, Huszton, Técsőn, Rahón stb.

Kárpátalján a könyvtárak könyvállományai állami költségvetésből az utóbbi években (gyakorlatilag 1990-től) nem gyarapodtak, mivel könyvbeszerzésre nem irányoztak elő egy kopejkát sem, sőt az újságok, napilapok, folyóiratok előfizetését sem finanszírozzák. Könyvállományaink gyarapodását az Országos Széchényi Könyvtártól rendszeresen kapott kötelezpéldányok, a magyarországi testvérvárosok könyvtárainak ajándékkönyv-csomagjai, a Pro Hungaris Alapítványtól kapott könyvek segítik.

Nagyobb könyvtáraink rendszeresen kapják a fontosabb magyarországi napilapokat 20-20 példányban – Magyar Hírlap, Magyar Nemzet, Nemzeti Sport, Népszabadság, Mai Nap, Kurír, Blikk.

Könyvtárosképzés

Kárpátalja 102 magyar anyanyelvű könyvtárosa közül csak 8 rendelkezik felsőfokú végzettséggel, 82 szakközépiskolai végzettséggel, a többiek érettségivel. A könyvtárosképzés Ukrajnában csak ukrán nyelven folyik Kijev, Harkov, Rovnó főiskoláin (tanulmányi idő 5 év), ahová magyar iskolai érettségivel bejutni szinte lehetetlen. Az Ungvári Művelődési Szakközépiskolában végzetek is csak ukrán nyelven tanulhattak. De 1998-tól a levelező tagozatot, 1997-ben a továbbképzést is megszüntették.

Nem volt eredménye annak a kezdeményezésnek sem, amit a Kelet-Magyarországi Regionális Távközpont (székhelye Debrecen, Kossuth Lajos Tudományegyetem), valamint a nyíregyházi Besenyei György Tanárképző Főiskola Könyvtár és Alkalmazott Informatikai Tanszéke felvállalt, amelynek során 15 kárpátaljai magyar könyvtáros felsőfokú távközpontot vállaltak.

Szakmai és baráti kapcsolatban állunk a békéscsabai megyei könyvtárral, ahol évente 2-3 könyvtárosunk továbbképzésen vesz részt, valamint a sárospataki városi könyvtárral, ahová gyakran kapunk meghívót nemzetközi könyvtáros-tanácskozáásokra. Évente részt veszünk a Magyar Könyvtárosok Egyesülete vándorgyűlésein és az egyesület egyéb rendezvényein, valamint a HUNRA tanácskozásain.

Kárpátaljai Magyar Könyvtárosok Egyesülete

1992-ben *S. Benedek András*nak, a magyarországi Országos Idegennyelvű Könyvtár munkatársának,

„A könyv nem ismer határt” mozgalom elnökének és *Antal Miklósnak*, a vásárosnaményi városi könyvtár akkori igazgatójának részvételével 120 fővel megalakult a Kárpátaljai Magyar Könyvtárosok Egyesülete. Az alakuló gyűlésen elfogadtuk az alapszabályt, megválasztottuk a tisztségviselőket, nem gondolva arra, hogy a hivatalos bejegyzés évekig elhúzódhat. A kárpátaljai magyar könyvtárügyet a könyvtárosokon kívül nincs, aki felkarolja, ezért is nem adtuk fel. Sok kilincselés és nehézségek után, 1994 decemberében hivatalosan is elismertek bennünket, megyei szinten. Van bélyegzőnk, bankszámlánk, csak pénzünk nincs. De nem csak az egyesületnek – a könyvtárosoknak sincs. 1997-ben a könyvtárosok többsége 0,25%-os bérért dolgozott, ami 1998-ben is folytatódik. A Kárpátaljai Magyar Könyvtárosok Egyesülete már alakuló gyűlésén céljaul tűzte ki, hogy létrehozson egy egységes Magyar Nemzetiségi Könyvtárat Beregszászon, természetesen ukrán osztályokkal. Ez módszertani bázisul szolgálna a megye összes magyar könyvtárának. Szükséges lesz Beregszász 4 könyvtárának (a járási központi könyvtár, a városi könyvtár és a két gyermekkönyvtár) egyesítése. Tavaly megkaptuk a Megyei Törvényszék egykori, patinás épületének harmadik szintjét. Mivel előzőleg hosszú éveken át kaszárnyaként, majd hadiüzemként működött, teljesen leromlott állapotban került hozzánk. Nem volt se fűtés, se világítás, a tatarozását senki sem vállalta. A tetőszerkezet megjavítására milliók kellenek. Elöljáróinkat, egymást váltó vezetőségünket állandóan győzködjük, hogy könyv és könyvtár volt, van és lesz is, de milyen állapotban és milyen áron! A nemzetiségi könyvtár alapszabályait kidolgoztuk, elfogadtattuk a járási közigazgatási hivattal, de ennél tovább még nem jutottunk. Fő feladatunk továbbra is könyvállományaink bővítése, s ehhez a cserekapcsolatok megszervezése. Bíz-

unk abban, hogy valami mégis elindult. Ha Kárpátalja magyarul telepedéseinek könyvtárai évente csak 10 vagy 20 példány magyar könyvvel és néhány folyóirattal vagy napilappal gyarapítják könyvállományukat, egyesületünkön keresztül, munkánk már nem volt hiábavaló.

Egyéb problémák

A könyvtárak technikai ellátottsága még minimálisnak sem mondható. Nincsenek számítógépeink, hiányoznak a fénymásolók, televíziók, videomagnók, CD-lejátszók, nincs elegendő telefon, fax, gyakran még írószerünk és papírunk sincs. Évek óta nem rendelkezünk az olvasói nyilvántartás vezetéséhez nyomtatványokkal, nincsenek katalóguscéduláink sem stb. Egyedül a Megyei Tudományos Módszertani Könyvtárban működik 2 számítógép, amelyet nyilvántartásra és szövegszerkesztésre használnak.

Jelenleg inkább csak álmodozunk arról, hogy a könyvtárak nagy többségében a nyilvántartás, a könyvkölcsönzés, katalogizálás valaha is számítógéppel működik majd, nem szólva az Internethez való kapcsolódásról. Mindezeket figyelembe véve, sajnos egyelőre szükségtelen a könyvtárosok számítógépes képzése.

1997 decemberében a magyar Művelődési és Oktatási Minisztérium anyagi támogatással hozzájárult a Beregszászi Járási Könyvtár és az Ungvári Megyei Tudományos és Módszertani Központ Idegen Nyelvű Osztálya Internet-csatlakozásának költségeihez, a hálózat működtetéséhez, valamint könyvtári és szövegszerkesztő szoftver vásárlásához 500 ezer Ft értékben. Most az a problémánk, hogy a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége a mai napig nem nyújtotta be az Illyés Alapítványhoz a pályázatot a két számítógépre.